

Λειψυδρία

Μία σειρά podcast για τη λειψυδρία στην Ελλάδα.
Μέσα από συνεντεύξεις και αρχεία προφορικής ιστορίας αφηγούμαστε θέματα λειψυδρίας στην Ελλάδα.

Επεισόδιο Πρώτο

Ισότιμη πρόσβαση σε νερό, όμως λιγότερες υποδομές νερού, λειψυδρία. Το νερό ήταν ανέκαθεν ένα ευαίσθητο θέμα. Πώς αντιμετωπιζόταν η λειψυδρία και πώς συνδεόταν το δικαίωμα πρόσβασης σε νερό με τη χρήση του πριν μερικές δεκαετίες στα ελληνικά νησιά;

Μουσική, Γιώργος Πατεράκης

- original music Water Scarcity
- Μάρω – Μάρω CD Cheap: low quality – high fun
- Το Άλυτο Πρόβλημα CD: Γκαλερί Δραμάτων
- Anatomy of Melancholy

Δημιουργήθηκε από

Water Scarcity Podcast_Episode 1 19'40''

ΚΑΛΛΙΡΗ[00:00:25] Είμαι η Λάρα Καλλίρη.

ΤΣΙΑΝΟΥ [00:00:28] Είμαι η Ευγενία Τσιάνου.

ΚΑΛΛΙΡΗ[00:00:29] Κι αυτό είναι ένα podcast για το νερό.

ΤΣΙΑΝΟΥ [00:00:31] Για την έλλειψη νερού.

ΚΑΛΛΙΡΗ[00:00:32] Για τη λειψυδρία.

ΚΑΛΛΙΡΗ[00:00:35] Ερευνητές που ασχολούνται με το θέμα οργάνωσης που δουλεύουν στο πεδίο με τις τοπικές κοινότητες και άνθρωποι που βιώνουν τη λειψυδρία σε διαφορετικά μέρη της Ελλάδας, μας μίλησαν κυρίως μέσα από τηλέφωνα και υπολογιστές. Αυτές είναι οι ιστορίες τους με τις μουσικές του Γιώργου Πατεράκη και τους ήχους του Γιάννη Σκανδάμη.

ΜΕΛΙΔΗΣ [00:00:57] Ονομάζομαι Μελίδης Πάρης, είμαι καθηγητής στο τμήμα Μηχανικών Περιβάλλοντος.

ΣΤΑΧΟΣ [00:01:04] Εγώ ονομάζομαι Βασίλης Τάχος, εργάζομαι στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και έχω δουλέψει στο Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών.

ΚΑΤΣΑΡΟΣ [00:01:14] **Τι είναι η λειψυδρία** εεεε

ΔΑΒΙΟΣ [00:01:23] Όταν εννοείς δηλαδή αν υπήρχε με το νερό λειψυδρία; Αν υπήρχε λειψυδρία σε κάποιες χρονιές; Για γενικά;

ΤΑΧΟΣ [00:01:35] Η ερώτηση είναι δύσκολο να απαντηθεί, βάλε την ερώτηση ολιστικά, κοίτα από παντού.

ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ [00:01:39] Να δούμε το ζήτημα ολιστικά και να το πιάσουμε το πρόβλημα στην πηγή του.

ΓΑΒΑΛΑΣ [00:01:46] Αν βρέχει ο Θεός, θα έχει 100 χρόνια, αν δεν βρέχει δεν θα έχει.

ΜΕΛΙΔΗΣ [00:01:55] Τα νερά ξεκάθαρα προέρχονται από τη βροχή. Η βροχή φτάνει στο έδαφος, περνάει στο υπέδαφος και δημιουργεί τα υπόγεια νερά, κυκλοφορεί επάνω στο έδαφος, κινείται από τα ψηλότερα προς τα χαμηλότερα σημεία να φτάσει στη θάλασσα. Ενδιάμεσα θα δημιουργήσει λίμνη, ποτάμι θα φτάσεις στη θάλασσα και ξανά ο κύκλος από την αρχή.

ΜΑΛΑΜΗΣ [00:02:22] Είμαι ο Σίμος Μαλαμή, επίκουρος καθηγητής στο Εργαστήριο Υγειονομικής Τεχνολογίας της σχολής Πολιτικών Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ [00:02:30] Το όνομά μου είναι Έλενα Συμεωνίδου, είμαι ηλεκτρολόγος μηχανικός.

ΜΑΛΑΜΗΣ [00:02:32] Συνολικά αν το δούμε σαν χώρα και πάρουμε ένα μέσο όρο, μπορούμε να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι έχουμε νερό.

ΤΑΧΟΣ [00:02:40] **Η έννοια της λειψυδρίας στον Έλληνα που ζει στο μεσογειακό περιβάλλον** ορίζεται συνήθως ως η έλλειψη νερού που έχουμε στο σπίτι μας. Τη δεκαετία του ογδόντα έκλινε το νερό στην Αθήνα ή σε άλλες περιοχές ή ακόμη και σήμερα κλείνει το νερό στη Μύκονο ή τη Σαντορίνη. Μην κοιτάς μόνο την ερώτηση που προέρχονταν από τη δεκαετία του ογδόντα από την έλλειψη νερού στην Αθήνα.

ΤΑΧΟΣ [00:03:06] Στα μεγάλα αστικά κέντρα για παράδειγμα εκεί υπήρξαν παλιότερα κάποια θέματα λειψυδρίας που δεν είχαμε τόσους πολλούς ταμιευτήρες τη δεκαετία του 90, αλλά πλέον η Αττική υδροδοτείται από τέσσερις ταμιευτήρες από τέσσερις διαφορετικούς δρόμους οπότε είναι και καλή ποιότητα νερού και αρκετό νερό. Το πρόβλημα όμως είναι ότι χωρικό και χρονικό, τους καλοκαιρινούς μήνες που δεν έχουμε τόσες πολλές βροχοπτώσεις και ιδιαίτερα σε κάποιες νησιωτικές περιοχές που δεν έχουμε ποτάμια λίμνες από τις οποίες παίρνουμε το επιφανειακό νερό το επεξεργαζόμαστε και το χρησιμοποιούμε, εκεί έχουμε προβλήματα.

ΤΑΧΟΣ [00:03:47] Το ότι ζούμε εδώ και έχει λιγότερες βροχοπτώσεις απ' ό,τι στη βόρεια Ευρώπη, να πράγματι ζούμε εδώ έχουμε λιγότερο νερό, οφείλουμε να διαχειριστούμε το νερό καλύτερα. Όσο κι αν είναι αυτό. Πέρα από το κομμάτι αυτό το Μεσογειακό περιβάλλον που χρησιμοποιούμε και λέμε συχνά ότι η Ελλάδα είναι σε ένα Μεσογειακό περιβάλλον πολύ μεγάλα κομμάτια της χώρας, δέχονται αυξημένες ποσότητες, νερού έχουμε και βροχοπτώσεις και υπόγειες υδατοσυλλογές που σημαίνει ότι είναι κατά βάση θέμα διαχείρισης αυτού του φυσικού πόρου.

ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ [00:04:27] **Η λειψυδρία είναι ένα όνομα που δίνουμε στο αποτέλεσμα της λανθασμένης διαχείρισης του φυσικού αυτού πόρου.** Λειψυδρία που έχει μεγαλύτερη ετήσια βροχόπτωση από το Λονδίνο και οι Κερκυραίοι δεν έχουν νερό. Πώς είναι δυνατόν αυτό;

ΤΑΧΟΣ [00:04:50] Κάνε την ερώτηση από πολλές πλευρές, όχι μόνο από την πλευρά του ανθρώπου, και όχι μόνο ενός ανθρώπου της πόλης.

ΓΑΒΑΛΑΣ [00:04:58] Το όνομα μου; Αναστάσιος Ιωάννου Γαβαλάς;

ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ [00:05:03] Το όνομα σου πες;

ΡΙΝΑΚΗ [00:05:05] Ζαμπέτα του Γεωργίου Ρινάκη. Το πατρικό, αφού θέλετε τα παλιά να μάθετε, βάλετε το πατρικό.

ΓΑΒΑΛΑΣ [00:05:10] Άμα βλέπαμε βάτο, ή βουλιά ή βούρλο λέγαμε έχει νερό από κάτω, και όχι πολύ βαθιά γύρω στα τρία μέτρα, δύο μέτρα, μπορούσαμε να βρούμε νερό.

ΡΙΝΑΚΗ [00:05:23] Αλλά το χωριό το περισσότερο δεν έπινε από εκεί το νερό, έπινε από τις δεξαμενές που ήταν βρόχινο. Κάθε σπίτι είχε και τη δεξαμενή του.

ΓΑΒΑΛΑΣ [00:05:33] Τότε είχαμε τις στέρνες με το βρόχινο νερό, καθαρίζαμε τις ταρατσες μας για να έχουμε καθαρό νερό.

ΡΙΝΑΚΗ [00:05:44] Κάνανε τόσο μεγάλο κόπο οι παππούδες μας για να ανοίξουν μια δεξαμενή, κοπιάσανε άνθρωποι, δεν είναι ένας άνθρωπος, πέντε έξι άτομα για να τη

φτιάξουνε και πήγαινανε και βάθος, έξι επτά μέτρα κάτω. Ακούς Λάρα; Εμάς τα παιδιά, όταν είμαστε ηλικία 12 χρονών, για να καθαρίσουμε την γηστέρνα, ο μπαμπάς τώρα μας έδενε ένα σκοινί στη μέση μας κατεβάστε μας τα παιδιά κάτω στη δεξαμενή με το σκοινί και κατεβαίναμε κάτω και πιάναμε με σκούπα με τενεκάκι και πλέναμε τη στέρνα και την καθαρίζαμε.

ΣΤΕΡΓΙΟΥ [00:06:24] Είμαι ο Μανώλης ο Στεργίου, είμαι βέρος Σαμοθρακίτης, είναι γεννημένος και μεγαλωμένος στο νησί της Σαμοθράκης. Οι γονείς μου είναι Σαμοθρακίτες, οι παππούδες μου είναι Σαμοθρακίτες.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:06:41] Βασίλης Νιτσιάκος λέγομαι, καθηγητής Κοινωνικής Λαογραφίας στο τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

ΣΤΕΡΓΙΟΥ [00:06:48] Ακόμα στα χωριά υπάρχουν οι **εξωτερικές βρύσες** οι κρήνες που εμείς τώρα εδώ στη Σαμοθράκη τις ονομάζουκε κισμέδες.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:06:56] Ο κάθε μαχαλάς είχε μια βρύση η οποία είχε ενδεχομένως σογιού που επικρατούσε στον μαχαλά. Άρα καταλαβαίνετε, ότι ένα τέτοιο υλικό στοιχείο της ζωής έχει και συμβολικές διαστάσεις και γίνεται και σύμβολο ταυτότητας μια ομάδας.

ΣΤΕΡΓΙΟΥ [00:07:14] Οι άνθρωποι πήγαιναν στην εξωτερική κρήνη, στον κισμέ και γέμιζαν τα σταμνιά τους και έπαιρναν το νερό στο σπίτι. Κυρίως αυτό το νερό χρησίμευε για μαγείρεμα και για να πίνουν.

ΚΩΒΑΙΟΥ [00:07:30] Εκτός το νερό το πόσιμο που βάζανε στη στάμνα, βάζαμε και σε πλαστικά πρόφτασα εγώ βέβαια μπουτόνια ή σε τενεκέδες. Είχαν παρά πολλά γαιδούρια, το μεσημέρι που πήγαινανε για να τα ποτίσουνε τα ζώα, τα φορτάνανε, για τη λάτρα για να πλύνουν τα πιάτα, και για να πλυθούν, αν πλυνόταν, τελοσπάντων.

ΔΑΒΙΟΣ [00:07:52] Σε τέσσερα μέρη έξω από το χωριό κουβαλούσαμε τις στάμνες, η απόσταση ήταν το λιγότερο, 400 500 μέτρα ίσως και περισσότερο.

ΜΠΑΛΙΟΣ [00:08:04] Ρε συ βάζανε κούβα και κάτω από τον υπαίθριο τον νεροχύτη που είχε την τρύπα ας πούμε άλλα δεν είχε αποχέτευση, είχε τρύπα που έπεφτε σε κουβά, και πάλι το παίρναμε αυτό το νερό και το κάνανε κάτι το ποτίζαν ας πούμε. Τι εννοείς ποιος είμαι ρε συ τώρα, πλάκα κάνεις; Είμαι ο Σπύρος ο Μπάλιος έρχομαι από την Πάρο, είμαι τεχνικός πισινών.

ΡΙΝΑΚΗ [00:08:22] Να βγάζεις από την γηστέρνα νερό να πλύνεις τη σκάφη και να σκέφτεσαι πως την άλλη μέρα δεν θα έχεις πολύ νερό αυτά δεν τα έχουνε ζήσει.

ΜΠΑΛΙΟΣ [00:08:31] Χαρακτηριστική εικόνα είναι το σολ το 5λιτρο το ηλιέλαιο, ξέρεις που το κάνανε μπουγελάκι ας πούμε, τα αφήναν αυτά έξω γεμίζανε με τη βροχή και μετά τα είχαμε για να ποτίζουνε ας πούμε.

ΣΤΕΡΓΙΟΥ [00:08:42] **Το πλύσιμο των ρούχων**, των χαλιών, εντάξει δεν είχα πολλά ρούχα, δηλαδή δεν είχαν μεγάλες ανάγκες σε νερό, όμως αυτά τα λίγα που είχαν, τα πλέναν κυρίως στο ποτάμι και στις ρεματιές.

ΚΩΒΑΙΟΥ [00:08:56] Κατεβαίναμε και πλέναμε εκεί το ξενέρισμα εκεί το σαπούνη εκεί το ξέβγαλμα, είχαν δύο γερτές πλάκες, τις είχαν κάνει μετσιμέντο και εκεί τρίβαμε τα ρούχα. Κατερίνα Κωβαίου λέγομαι, μόνιμος κάτοικος της Δονούσας. Απαγορευόταν να ποτίζεις

μεταξύ 10 με 12 γιατί φέρνανε τα ζώα για να πιούνε νερό. Σε καθημερινή βάση κάποια νοικοκυρά έπλενε και πολλές φορές δύο, το νερό γινότανε σούπα βελουτέ, τα ζώα τα καημένα πίνανε αυτό το νερό και με αυτό ποτίζανε κιόλας.

ΡΙΝΑΚΗ [00:09:37] Είχε κάνει και η κοινότητα μεγάλες χαβούζες, γηστέρνα μεγάλες και είχανε και πλύστρα που λέγαμε σαν σκάφη και πηγαίνανε οι γονείς μας και πλένανε τα ρούχα τους.

ΚΩΒΑΙΟΥ [00:09:49] Σε αυτή τη μικρή δεξαμενή εκεί όταν όλα τα ρούχα, όλου του χωριού.

ΡΙΝΑΚΗ [00:09:54] Για να μην κατελύσουν το καλό νερό που ήτανε στο σπίτι, παίρνανε το νερό που έτρεχαν από τις δρόμοι της βροχής και το μαζεύανε σε μεγάλες δεξαμενές και πηγαίνανε και πλένανε εκεί τα ρούχα τους. Όχι τώρα που τα βρήκαν όλα νοικοκυρές και κουράζονται εύκολα. Τώρα τα βάζουμε στο πλυντήριο και πίνουμε το καφεδάκι.

ΓΑΒΑΛΑΣ [00:10:15] Τα πλυντήρια ήταν τα χέρια.

ΡΙΝΑΚΗ [00:10:18] Τα χέρια δεν λες τίποτα. Και τότε ήτανε τα ρούχα πολύ λερωμένα γιατί όλοι εργάζονται στα χωράφια όχι σαν και τώρα που τα αρωματίζουν για να τα βάλουν.

ΚΑΛΛΙΡΗ[00:10:28] **Πόσο συχνά κάνατε μπάνιο παλιά;**

ΚΩΒΑΙΟΥ [00:10:29] Πολύ ωραία ερώτηση

ΡΙΝΑΚΗ [00:10:35] Παλιά; Κάθε Σάββατο για να πάμε την Κυριακή στην εκκλησία, οι γονείς μας πλένανε στη σκάφη με το τενεκάκι, θα μας αλλάζουσε και το πρωί πηγαίναμε στην εκκλησία, αυτό τώρα έχει κοπεί.

ΚΩΒΑΙΟΥ [00:10:47] Όχι τώρα για να το παινευτώ, αλλά η μαμά με είχε μη στάξει και μη βρέξει επάνω και είχε σκάφη μόνο γι αυτή τη δουλειά και πλενόμαστε εκεί μέσα.

ΜΠΑΛΙΟΣ [00:10:56] Θυμάμαι σπίτια που δεν είχαν νερό που κάνανε κάθε Σάββατο μπάνιο στη λεκάνη. Η θεία έκανε το μπάρμπα μπάνιο με δύο 5λιτρα και τώρα αυτό είναι ένα καζανάκι ας πούμε, είναι γελοίο.

ΡΙΝΑΚΗ [00:11:06] Όταν τότες δεν είχαμε τα μπιμπιλίνο, από θάλασσα έφερνα και έπλενα το πισινό του, δεν είχαν νερό.

ΔΑΒΙΟΣ [00:11:16] Εντάξει δεν είναι όπως τώρα, ήταν δύσκολα τα πράγματα, δεν ήταν εύκολο να κουβαληθεί το νερό.

ΜΠΑΛΙΟΣ [00:11:19] Και το είχανε σου λέω οικονομία παντού, όπου μπορούσε να μπει νερό, έμπαινε, έσταζε το λούκι από την ταρατσα είχε από κάτω κουβά, τέλος, σάνταρ δηλαδή.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:11:29] Αυτό εγώ το λέω **βιωματική αειφορία**, ήταν εμπειρικός ο τρόπος της αειφορίας, όχι γιατί είχανε οικολογική άποψη αλλά γιατί ήξεραν τα όρια των φυσικών πόρων.

ΠΑΝΤΑΖΗΣ [00:11:47] Είμαι ο Αλέκος Πανταζής, μέλος της ερευνητικής κολεκτίβα p2p lab. Λοιπόν παλιά υπήρχαν διάφορες υποδομές με βάση τα κοινά στα χωριά και στην

επαρχία γενικότερα και στον κόσμο συνολικότερα. Το σύστημα υδροδότησης και ποτίσματος των χωραφιών τους ήταν μια κοινή υποδομή.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:12:09] Υπήρχε συλλογική χρήση και στις κοινότητες υπήρχαν τα λεγόμενα **αυλάκια από ρέματα** δημιουργόταν αυλάκια που πέρναγαν από όλους τους κήπους.

ΚΩΒΑΙΟΥ [00:12:14] Το νερό ήταν πάρα πολύ, ποτιζόταν όλα τα περιβόλια, εγώ τα θυμάμαι σαν παιδί, το νερό που έτρεχε στη θάλασσα. Θυμάμαι εκείνες στις πικροδάφνης, όπως ήταν εκεί το λούκι, εκεί που κατέβαινε το νερό κάτω, μια πρασινάδα.

ΔΑΒΙΟΣ [00:12:30] Σάββας Δάββιος από Φαλατάδων Τήνο, είμαι αγρότης. Υπήρχαν σε περιοχές όπου ήτα λαγκάδια γούρνες, τις λεγόμενες γούνες, μάζευαν το νερό πόσο 1, 2, 3 κυβικά

ΡΙΝΑΚΗ [00:12:42] Στις εξοχές είχαμε πιο πολύ το νερό, που ήτανε στα περιβόλια. Εκεί το νερό μέσα, έμπαινε σε μια μεγάλη δεξαμενή ανοιχτή δεξαμενή και από εκεί το διαμοιράζαμε πόσα άτομα είχαμε περιβόλια. Κοίτα να δεις, όταν είμαστε σε μια ρεματιά και είμαστε 10 άτομα, ξέραμε ότι η δεξαμενή θα γέμιζε δυο φορές, έβγαινε με φυσική ροή το νερό και πήγαινε και ποτίζαμε τα περιβόλια.

ΔΑΒΙΟΣ [00:13:11] Ο κάθε αγρότης που είχε κήπο δίπλα στο λαγκάδι, να έχει σήμερα ο ένας το πρωί και το βράδυ άλλος, αύριο τα ίδια.

ΡΙΝΑΚΗ [00:13:19] Και στο άλλο περιβόλι πάω δύο φορές τη εβδομάδα, πάω Τρίτη και Σάββατο, το πρωί όμως τα παίρνει άλλος, άλλος το πρωινό άλλος το βραδινό νερό. Ανοίγαμε τη δεξαμενή τη βουλώνα με ένα πανί ακριβώς εκεί που ήταν η τρύπα, ο καταπότης, έβγαινε το νερό, το λέμε καταπότη

ΔΑΒΙΟΣ [00:13:40] Είχε μια τρύπα εκεί και άνοιγε, κι έβαζες χόρτο και τη βούλωνες.

ΡΙΝΑΚΗ [00:13:49] Κι από τη πηγή που ερχόταν γέμιζε αποβραδís το νερό.

ΜΑΣΚΑΛΙΔΗΣ [00:13:49] Το όνομά μου είναι Μασκαλίδης Γιώργος είμαι τεχνολόγος δασοπονίας.

ΣΚΟΥΛΗΚΙΔΗΣ [00:13:59] Είμαι ο Νίκος Σκουληκίδης, τώρα είμαι διευθυντής ερευνών στο ΕΛΚΕΘΕ.

ΜΑΣΚΑΛΙΔΗΣ [00:14:04] Παλιά από όλα αυτά τα ρέματα που ανάβλυζε το νερό υπήρχαν **τσιμενταύλακες**.

ΔΑΒΙΟΣ [00:14:08] Εμείς λέμε οι ταοί, σαν αυλάκια.

ΜΑΣΚΑΛΙΔΗΣ [00:14:13] Ανοιχτοί τσιμενταύλακες τους οποίους εδώ στο νησί τους λένε ανοίγους.

ΔΑΒΙΟΣ [00:14:15] Εμείς το λέγαμε ταό για να σας δώσω να καταλάβετε

ΜΑΣΚΑΛΙΔΗΣ [00:14:19] Οι οποίοι συντηρούνταν από τους κατοίκους και ίδιοι βάλανε κάποιον υπεύθυνο όποιος έκανε και τη διανομή του νερού , ο λεγόμενος νερόκόπος.

ΣΚΟΥΛΗΚΙΔΗΣ [00:14:29] Κι υπήρχε και ο **υδρονομέας**, πήγαινε εκεί πέρα μια έστελνε και μια έστελνε το νερό στο ένα χωράφι μια στο άλλο.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:14:34] Και υπήρχαν οι λεγόμενοι το νεροκράτες, αυτοί που κρατούσαν το νερό. Ήταν ένας άνθρωπος που πλήρωνε η κοινότητα ή σε είδος ή σε χρήμα αργότερα για να ρυθμίζει πόσο νερό θα παίρνει κάθε οικογένεια ανάλογα με τους κήπους και τα χωράφια που είχε ένας πολύ σημαντικός θεσμός.

ΜΑΣΚΑΛΙΔΗΣ [00:14:51] Διότι αυτός το νεροκόπος κατά κάποιο τρόπο ήταν αποδεκτός από όλους αυτούς στην περιοχή που ήταν υπεύθυνος. Υπήρχε μια κοινή αποδοχή του προσώπου, επίσης που είναι σημαντικό.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:15:01] Υπήρχε αυτό το **εθιμικό δίκαιο** που κάθε οικογένεια δικαιούταν συγκεκριμένη ποσότητα νερού και ο **νεροκράτης** είχε αυτό το ρόλο. Αν κάποιος παραβίαζε, υπήρχε τρόπος να επανέρχεται στην τάξη. Η κοινότητα είχε όφελος από το να διατηρεί αυτούς τους θεσμούς γιατί αλλιώς θα γινόταν σκοτωμός και θα υπήρχε και αδικία ποιος θα πρωτοέπαιρνε το νερό.

ΔΑΒΙΟΣ [00:15:23] Κάποια στιγμή τσακωνόταν για να πάρει κάποια νερά να μην τα πάρει ο ένας να τα πάρει ο άλλος, τώρα νομίζω κάπως τα βρήκαν.

ΜΕΛΙΔΗΣ [00:15:33] Κι επειδή είναι ένα ευαίσθητο θέμα το το νερό που μπορεί να προκαλέσει αναταραχές σε μια κοινωνία, μπορεί να οδηγηθεί μια κοινωνία σε φασαρίες σε μηνύσεις και δικαστήρια.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:15:48] Στις προβιομηχανικές κοινωνίες το νερό αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό αγαθό. Και βεβαίως υπάρχουν διάφοροι τρόποι, μέσω των οποίων αυτές οι κοινωνίες εξασφαλίζουν τη δημόσια χρήση του νερού και αποτρέπουν οποιασδήποτε προσπάθειας ιδιωτικοποίησης. Ένας από αυτούς τους τρόπους πολύ κλασικός είναι η **ιεροποίηση των πηγών**. Αυτό συμβαίνει συνήθως σε κοινωνίες ή κοινότητες όπου υπάρχει η λειψυδρία. Φροντίζουν λοιπόν οι κοινότητες να καθαγιάζουν αυτά τα νερά έτσι ώστε να αποτρέπεται η ιδιωτικοποίηση τους. Έτσι λοιπόν έχουμε το φαινόμενο των προστατών αγίων, των δρακοκτόνων αγίων. Έχουμε ένα ξωκλήσι, ένα εικονοστάσι και μια εκκλησία που είναι αφιερωμένη σε δρακοκτόνο άγιο, **είναι ο Άγιος Γεώργιος**, η Αγία Παρασκευή.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ/ΤΣΙΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ [00:16:49] Αη μου Γιώργη στρατηγέ, μεγάλη καβαλάρη στον τόπο μας είναι θεριά σε ένα βαθύ πηγάδι.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:16:50] Αυτοί είναι συνυφασμένοι με μύθους σύμφωνα με τους οποίους ένας δράκοντας κρατάει το νερό, καταλαβαίνετε τώρα που παραπέμπει αυτό, είναι ο φόβος των κοινωνιών μην στερηθούν το νερό.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ/ΤΣΙΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ [00:17:04] Σήμερα δεν του δώσανε άνθρωπο να δειπνήσει, σταλιά νερό δεν άφησε, τον κόσμο να δροσίσει.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:17:10] Υπάρχει ένας δράκος λοιπόν που κρατάει το νερό ο οποίος ζητάει μια θυσία συνήθως ενός κοριτσιού.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ/ΤΣΙΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ [00:17:16] Τα μπουλετιά ερίξανε, πέφτει η βασιλοπούλα, όπου την είχε ο βασιλιάς μονάχη κι ακριβούλα.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:17:20] Και οι κοινότητες είναι υποχρεωμένες να θυσιάζουν μια κοπέλα για να αφήνει ο δράκος το νερό.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ/ΤΣΙΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ [00:17:30] Ο κόσμος εσυνάχθηκε να πάει την κορασίδα στο χείλος του πηγαδιού δεμένη με αλυσίδα. Γυρνάει πίσω τι να δει, βλέπει ένα καβαλάρη, αρματωμένο με σπαθί και με αργυρό κοντάρι. Ξύπνησε Γιώργη, ξύπνησε τι το νερό αφρίζει και ο δράκοντας στα δόντια του για μένα τα ακοντίζει.

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ [00:17:48] Αυτόν τον δράκο λοιπόν τον σκοτώνει ένας άγιος, τότε το νερό είναι ελεύθερο και η κοινότητα μπορεί να το χρησιμοποιεί όπως θέλει, αυτό είναι αρχετυπικός μύθος που αναφέρεται στην αξία του νερού, είχαν πάντα οι φόβοι στον άνθρωπο ότι θα το στερηθεί κι έτσι δημιουργήθηκαν όλη αυτοί οι μύθοι δράκοντες που κρατούν το νερό και για ήρωες που απελευθερώνουν το νερό από αυτά τα κακά στοιχεία. Βλέπετε λοιπόν πώς είναι άμεσα συνυφασμένη η χρήση αλλά και η λατρεία του νερού, με την κοινωνικοποίηση του, με το δικαίωμα δηλαδή των ανθρώπων να έχουν πρόσβαση στο νερό.

ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ [00:18:31] Όταν ένα κομμάτι γης δικαιούταν νερό, ήταν χαρακτηρισμένο και στα σύμβολα αυτό, δηλαδή αναφερόταν στα σύμβολα ότι είναι περιβόλι και ότι δικαιούται νερό από δημόσια δεξαμενή, ώστε να μη χαθεί το δικαίωμα πρόσβασης στο νερό.

ΜΠΑΛΙΟΣ [00:18:49] Εμείς δεν πληρώναμε νερό, το θυμάμαι πολύ καλά. Δεν ερχόταν λογαριασμός, ήταν κοινωνικό αγαθό τύπου ας πούμε.

ΚΑΛΛΙΡΗ[00:19:04] Στο ποίημα του Αη Γιώργη ακούστηκε η Ελευθερία Παπαδοπούλου από τη Φολέγανδρο μαζί με τον Αντώνη Τσιτσιόπουλο.

ΚΑΛΛΙΡΗ[00:19:11] Τις εικόνες μας επιμελήθηκε η Ελένη Κεντεποζίδου.

ΚΑΛΛΙΡΗ[00:19:16] Μία δράση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας για την εύρεση καινοτόμων λύσεων για τη λειψυδρία στη νότια Ευρώπη. Μείνετε συντονισμένοι στο www.water-scarcity.gr